

Motion till riksdagen 2023/24:1869

av Isak From och Helén Pettersson (båda S)

En ekobaserad klövviltsförvaltning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samförvaltning av alla vilda klövdjur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jägare och markägare bör vara representerade i lika antal samt att det bör utses en oberoende ordförande i ÄFO och ÄFG och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vi socialdemokrater vill att Sverige ska vara ett föregångsland när det kommer till att förvalta naturresurser och vilda djur på bästa sätt. Jakt och viltvård utgör en viktig del av många människors vardag. Både för jägare och naturintresserade är möjligheten att jaga, spåra och fotografera vilt i den svenska naturen viktig. Jakten och viltvården är en tradition att bevara, samtidigt som kopplingen till fritids- och turismnäringen erbjuder stora utvecklingsmöjligheter. Värdefull skogsproduktion tillsammans med klövviltsstammar av hög kvalitet är för oss en självklarhet i en ansvarsfull viltförvaltning.

Klövviltet ger oss möjlighet till jakt och andra naturupplevelser samt möjlighet till klimatsmart kött. Mål för klövviltsförvaltningen sätts i första hand på regional och lokal nivå. En livskraftig älgstam är anpassad efter de regionala ekologiska förutsättningarna. Den har en hög reproduktion per hondjur, höga kalvvikter och äldre älgdjur som ingår som en naturlig del av populationen. Det är en livskraftig stam som har motståndskraft mot sjukdomar.

Två viktiga syften med förvaltningen av älg är att minska älgbetesskadorna inom skogsbruket till en acceptabel nivå samt att uppnå/bibehålla en frisk, välbalanserad och livskraftig älgstam som medger ett långsiktigt hållbart brukande av älgen som resurs. Älgen är vår enskilt viktigaste viltart och är en nationalsymbol som behöver förvaltas med omsorg. Älgstammens storlek väcker känslor, samtidigt som fler och fler upplever att älgen minskat i antal. Konkurrens om betet från andra klövdjur skapar brist på älgarnas viktiga foder som bärris, säl, asp, björk och rönn samtidigt som klimat-

förändringen bidrar till att älgens sydgräns flyttas norrut. Älgstammen har genom en hård avskjutning minskat till den lägsta stammen på över 35 år. Med mer naturligt foder i landskapet minskar betesskadorna och djuren blir friskare. Det framkommer av SLU:s projekt ”Vild & bortskämd” som ger praktiska tips på hur markägare med enkla medel kan öka fodertillgången till klövvilt. Om älgen själv får välja matsedeln blir det en blandad diet. Örter, blåbärris och en mängd olika växtarter.

Poängen är variationen. Även om älgen verkligen gillar rönn är det inte aktuellt att enbart beta rönn. I brist på variation blir kosten mer ensidig. När det inte finns RASE och risbuskar betas tall hårdare och ibland även gran. Gran i små doser är en naturlig föda för klövviltet, men intag av stora mängder tyder tydligt på födobrist. Kan vi skapa mer foder, jämt fördelat i landskapet, minskar betetrycket på tallföryngringarna. Det löser inte alla problem men är en bra bit på vägen, säger till exempel forskare Annika Felton som under två år har arbetat med EU-projektet ”Vild och bortskämd”. En arbetsgrupp, med representanter från olika intressen har tagit fram fakta och kunskap om hur man skapar viltfoder och minskar betesskadorna från älg och annat klövvilt.

Debatten om viltskador blir ofta polariserad, men projektet har koncentrerat sig på det som är positivt. Fodertillgången är en gemensam nämnare där markägare, jägare, miljöorganisationer och andra parter är överens. De höga koncentrationerna av varg bidrar också till att älgstammen lokalt pressas ner. Ett antal faktorer påverkar såväl skadesituationen i skogen som älgstammens välmående. Bland annat älgstammens täthet och sammansättning, förekomsten av övrigt konkurrerande vilt samt den tillgängliga fodermängden. Naturvårdsverket och SLU bedömer att klövvilt och fodertillgång behöver förvaltas mer integrerat i linje med en ekosystembaserad klövviltsförvaltning. Detta innebär att många faktorer vägs in i förvaltningsbesluten och att förvaltningen verkar för att fler operativa åtgärder åstadkoms med syfte att skapa gynnsamma förutsättningar för både älgstammens kvalitet och minskade skogsskador. Sådana åtgärder innefattar exempelvis att verka för att skogsägare i större utsträckning föryngrar med tall på lämpliga marker och arbetar för en mer varierad trädslagssammansättning. Sådana åtgärder innebär också en viltförvaltning med ett flerartsperspektiv så att hjortdjursstammarna som helhet hålls på lämpliga nivåer.

Viltvård handlar om att se till att vårt värdefulla viltbestånd bevaras och nyttjas på ett långsiktigt och hållbart sätt. Förvaltningen ska ske med hänsyn till såväl allmänna som enskilda intressen. En balanserad älgstam förutsätter lokal dialog. Men det behövs, i de län som berörs, en bättre dialog även om kron- och dovhjort, rådjur och vildsvin och i vissa fall även mufflon som på några få ställen finns i frilevande populationer.

I vissa delar av landet finns ett hårt tryck från stora rovdjursstammar samtidigt som skogsbolag och myndigheter också vill minska älgstammen. Dessutom finns det högerpolitiker som vill centralisera älgförvaltningen. Det är därför inte konstigt att jägare som tidigare sett älgjakten som årets stora höjdpunkt nu ser med oro på utvecklingen. Älgen är inte utrotningshotad men den är pressad och under hot. Skogsstyrelsen vill ha kraftigt minskade älg- och hjortviltsstammar. Naturvårdsverket vill nå skogens mål genom hårdare avskjutningskrav.

Det finns ett stort behov av att öka lövinslagen och plantera mer tall på tallmark så att älgens naturliga foder ökar. I stora delar av landet planteras tyvärr gran på marker där det borde stå tall. Detta gör att älgens naturliga foder minskar. Bristen på naturligt foder leder till att älgen betar på de tallar som faktiskt finns. Inte minst markägarna måste involveras så att skogsägare motiveras att i större utsträckning föryngra med tall på lämpliga marker och i övrigt arbeta för en mer varierad trädslagssammansättning.

Om vi förvaltar vårt vilt på ett bra sätt, där rovdjursförekomsten och älgens fodertillgång i högre grad beaktas innan avskjutningsmålen sätts, kommer vi också att få klövvilt som mår bra och är i balans. Det är helt enkelt dags att rädda vår nationalsymbol. Vi vill att fler ska förstå att älgen har det tufft. Felaktiga trädplanteringar har under en lång tid skapat en situation som inte går att lösa med en ännu mindre älgstam. Det behövs att man återbeskogar med rätt träslag och att vi har en långsiktig älgförvaltning.

Jägarförbundets start av projektet ”Rädda älgen” är inte utan orsak. Syftet har varit att visa älgens utsatthet och sätta fokus på det som krävs just nu. Det är viktigt att rätt träslag planteras på rätt marker samt att lokala jägare och markägare tillsammans får förvalta älgarna. Inte att en ny myndighet ska göra det. För oss är det självklart att vår nationalsymbol ska få finnas i stabila stammar som tål älgjakt. Vi är övertygade om att allmänheten och många privata skogsägare delar våra åsikter om älgen. Det är ett fantastiskt djur och en viktig symbol för Sverige. Därför ska vi vara rädda om älgen och inte behandla den som ett skadedjur. De senaste årens hårda avskjutningar har orsakat oenighet i förvaltningen; markägarna har allt oftare utnyttjat sin utslagsröst.

Bakgrunden till dagens älgförvaltning är den älgförvaltning som riksdagen beslutade den 1 december 2010, som började gälla hösten 2012. Det var bra att landet indelades i stora älgförvaltningsområden där länsstyrelsen beslutar om indelningen. Områdenas gränser ska läggas så att älgarnas in- och utvandring begränsas. Det vill säga att varje älgförvaltningsområde ska hantera en, i princip, egen älgstam. För att underlätta genomförandet av det nya älgförvaltningssystemet beslöt riksdagen att införa en ny förvaltningsnivå, så kallade älgförvaltningsområden (ÄFO). Länsstyrelsen i respektive län beslutar om indelning av dessa. Inom varje älgförvaltningsområde ska en älgförvaltningsgrupp (ÄFG) tillsättas. Älgförvaltningsgruppen består vanligtvis av tre representanter från markägarnas organisationer och tre från jägarnas; samtliga utses av länsstyrelsen efter förslag från intresseorganisationerna. I Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ersätter en företrädare för rennäringen en av jägarrepresentanterna, efter förslag från Sametinget. En av markägarrepresentanterna utses till ordförande för älgförvaltningsgruppen. Ordföranden har också utslagsröst vid lika antal röster i en omröstning.

Vi anser att skogen är stor nog att rymma såväl människor och skogsbruk som älgar. Därför anser vi socialdemokrater att vi nu behöver ändra i samansättningen i ÄFO och ÄFG. Jägare och markägare bör i lika antal vara representerade. Men det bör finnas en oberoende ordförande utsedd av länsstyrelsen. Älgen måste förvaltas lokalt med regionalstyrning där länsstyrelsen eller i fall där länsstyrelsen bedöms för liten inför samordning mellan omliggande län. Länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna måste ges ett avgörande inflytande. Klövviltsförvaltningen och planarbetet med älgskötselplaner måste förbättras genom att man bistår och utbildar aktiva inom ÄFO och ÄSO. Dessa insatser och rådgivning bör ske efter samråd med och/eller samverkan med respektive länsstyrelse och viltförvaltningsdelegation.

Isak From (S)

Helén Pettersson (S)